

EESTI MAAÜLIKOOI RAAMATUKOGU 2012. AASTA ARUANNE

Eesti Maaülikooli raamatukogu on Eesti Maaülikooli tugistruktuuri üksus, mille põhiülesandeks on ülikooli õppe-, teadus- ja arendustegevuse informatsiooniga varustamine, säilitamine ja kättesaadavaks tegemine, avaliku raamatukogu- ja infoteenuse osutamine, e-raamatukogu arendamine ning innovaatilise töö- ja kultuurikeskkonna loomine.

Haridus- ja Teadusministri 3. augusti 2011.a käskkirja nr 623 alusel on EMÜ raamatukogu ka aastateks 2012 – 2016 nimetatud teadusraamatukoguks.

Eelmisel, 2011. aastal toimus Eesti Maaülikoolis enesehindamine. 2. märtsil s.a esitas ülikool Eesti Kõrghariduse Kvaliteediagentuurile enesehindamise aruande institutsionaalseks akrediteerimiseks.

Hindamisraporti tagasisides sai raamatukogu kõrge hinnangu:

EMÜ staff satisfaction with the library is very high. 94% of the respondents in the satisfaction survey were satisfied or very satisfied with the library. The students are also satisfied with the library. According to the satisfaction survey in 2011, 77% of the respondents have assessed the services of the library for the students good or very good.

The level and efficiency of the services of the library and information services are evaluated regularly and the results are used for development.

2012. aasta oli arenguid ettevalmistav aasta.

Raamatukogu tegevuses oli olulisel kohal digitaalkogude ja e-teenuste arendamine. Eesti Maaülikooli teadus- ja arendustöök on väga oluline elektroonilise teadusinformatsiooni olemasolu.

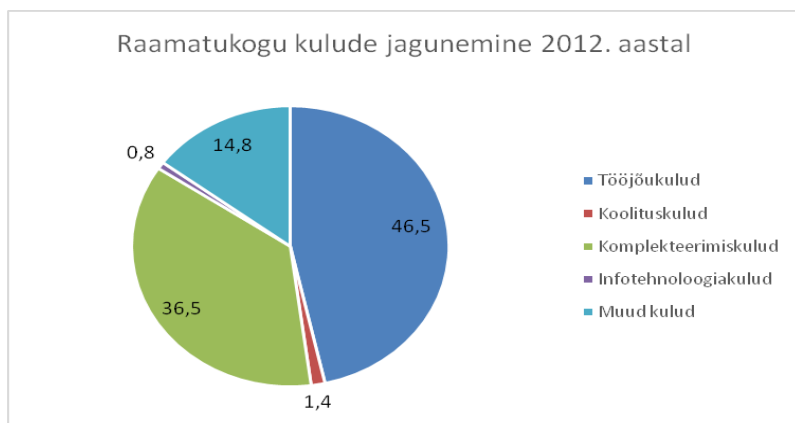
Aastat kokku võttes saame tehtuga rahul olla. Meie ees seisnud ülesanded väljusid tavapärase raamatukogundusliku tegevuse raamidest. Nende ülesannete lahendamine loob eeldused arendustegevuste jätkamiseks ka 2013. aastal.

1. EELARVE JA RAHASTAMINE.

Raamatukogu eelarves on väga suur osa lisaks Eesti Maaülikooli poolt eraldatud vahenditele Haridus- ja Teadusministeeriumi kaudu „E-teadusinfo“ programmi raames teavikute ostmiseks ja tegevuskuludeks määratud rahal. Haridus- ja Teadusministeeriumi rahaeraldised aitavad raamatukogul tagada teadusinformatsiooni hankimisel järjepidevuse.

2012. a raamatukogu eelarveks kujunes 396,3 tuh eurot, sellest:

- ülikooli üldfondist 209,5 tuh eurot, mille hulka arvestati ka eelmise aasta jääk 34,2 tuh eurot
- Haridus- ja Teadusministeeriumilt teadusteavikute ostuks 106,0 tuh eurot
- Haridus- ja Teadusministeeriumilt tegevuskuludeks 76,5 tuh eurot
- tulud tasulistest teenustest 4,3 tuh eurot

Tulud ja kulud 2009.-2012. a (tuhat eurot)

	2009	2010	2011	2012
Tulud kokku (tuh eurot)	284,9	346,4	345,3	396,3
ülikooli eraldised	80,3	180,4	168,7	209,5
HTM teavikutele	56,1	89,5	96,7	106,0
HTM tegevuskulu	84,2	76,5	76,5	76,5
tulud tasulistest teenustest	4,9	9,2	3,4	4,3
Kulud kokku (tuh eurot)	283	346,4	311,1	396,3
Jooksevkulud sh,	283	343,5	308,7	395,1
- tööjõukulud	175,2	169,6	173,5	184,4
- koolituskulud	0,6	1,1	1,1	5,4
- komplekteerimiskulud	80,8	144,9	109,7	144,7
- infotehnoloogiakulud	0,4	4,6	1,7	2,0
- halduskulud	5,8			
- muud kulud	20,3	23,3	22,7	58,6
Investeeringud infotehnoloogiasse	0	2,9	2,4	1,2

2012. aastal suurenes raamatukogu eelarve 51,0 tuhat euro võrra. 2011. aastaga võrreldes tööjõukulud suurenesid 10,9 tuhat euro võrra, ehk 6,2%. Komplekteerimissumma suurenes 35,0 tuhat euro võrra (31,9%), moodustades raamatukogu eelarvest 36,5% (2011. aastal 35,5%).

2. KOGUDE ARENDAMINE JA KIRJELDAMINE

Raamatukogu komplekteerimise suunaks on põllu- ja metsamajanduse, loomakasvatuse, veterinaarmeditsiini, maaelu ja maamajanduse, toiduteaduste, bioloogilise mitmekesisuse, keskkonnakaitse, taastuvate loodusressursside ning keskkonnasäästlike tehnoloogiatega seotud valdkondade alane informatsioon.

2012. aastal rahastati „E-teadusinfo“ programmi raames ELNET Konsortsiumi kaudu teadusraamatukogude e-ressursside ühishanget kokku 1,323 mln euro ulatuses, mis tagas ühistellimuste järjepidevuse.

Lisaks raamatukogu eelarve vahenditele (38,7 tuh €) saime Haridus- ja Teadusministeeriumilt teadusteavikute ostuks 106 tuh €.

Raamatukogu komplekteerimissummadest (144,7 tuh €) moodustab kõige olulisema osa e-teavikute hange 87,3 tuh eur(2011, aastal -79,6 tuh eur), raamatuid osteti 40,1 tuh euro (2011.a -19,3 tuh) ja jadaväljaandeid telliti 17,2 tuh euro (2011.a - 10,6) jeest.

Eesti Maaülikooli teadus- ja arendustöök on kõige olulisem elektroonilise teadusinformatsiooni olemasolu. Vaatamata eelmiste aastate eelarvete kahanemisele on suudeti säilitada järjepidev e-teavikute hankimine eelkõige tänu Haridus- ja Teadusministeeriumi koostööle MTÜ Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsiumiga, leides lahenduse e-teadusinfo programmi näol. EMÜ raamatukogu suudab kindlustada oma ülikooli e-infoga ainult ühishangete abil.

E-ressurssidele kulutati 87,3 tuh eurot, ehk 60,4% teavikute summast. Enamus andmebaasidest soetati ühisostudena koos teiste Eesti ülikoolidega programmi „E-teadusinfo“ raames Programmi abikõlblikkuse perioodiks on määratud 1. jaanuar 2009 kuni 31. detsember 2013, mis ajavahemikus kaetakse teadusandmebaaside rahastamine 95% ulatuses struktuuritoetuste fondist ning raamatukogu omafinantseering on 5% ulatuses. Kasutajatele pakutakse 15 teadusajakirjade ja 2 e-raamatute andmebaasi (Ebrary, ScienceDirect platvormil Elsevier e-raamatute seeriad), milles on ühtekokku ca 16 000 nimetust teadusajakirju ja üle 14 000 e-raamatu.

Lisaks e-teavikute ühishankele ostis raamatukogu jätkuvalt põllumajandusliku suunitlusega referaatandmebaasi CAB, digitaalsete ressursside kasutamist ja haldamist hõlbustava e-ajakirjade otsinguportaali EBSCO A-to-Z ning veebipõhise viidete kogumise, haldamise ja jagamise tarkvara RefWorks kasutusõigused.

Raamatukogu poolt oli hangitud ligipääs 17 litsentseeritud andmebaasile, milles tehti 122 331 otsingut ja laaditi alla 75 412 sisuüksust. 2012. a. andmebaaside kasutusstatistikat võimaldasid vaadata järgmised baasid (allalaaditud artiklite arv st loeti, salvestati või tehti väljatrükk):

Blackwell Synergy: 18 099 artiklit

JSTOR/Biological Science Collection: 12 820 artiklit

EBSCO andmebaasid: 30 165 artiklit

SpringerLink: 3 016 artiklit

Wiley Interscience: 1 508 artiklit

ScienceDirect: 9 804 artiklit

Kokku: 75 412 artiklit (2011. aastal 25 502)

Ülikooli arvutivõrgus tehti lühiajaliselt kättesaadavaks mitmete andmebaaside ja e-kollektsioonide tutvumisversioonid: *University PressScholarship Online*, e-ajakiri *Genes & Development* kirjastuselt *Cold Spring Harbor Press*, *SAGE Research Methods*, *Future Science Group* ajakirjad ja e-raamatud, *ICE Virtual Library* ajakirjad ja e-raamatud kirjastuselt *ICE Publishing*, *Begell Digital Library* ajakirjad ja e-raamatud, *Americal Geophysical Union (AGU)* materjalid, *ProQuest Business Dissertations and Theses on ebrary*, *eBook Academic Subscription Collection*.

Eelmisel aastal mitu korda testkasutusel olnud veebipõhise viidete kogumise, haldamise ja jagamise tarkvara *RefWorks* leidis tänu mitmetele koostööpartneritele oma koha ostetavate e-ressursside nimekirjas. Eestis ilmunud e-teavikutest on raamatukogu kasutuses Äripäeva käsiraamatute täisteksti andmebaas ja TEA kirjastuse entsüklopeediad, ajalehed *Postimees+*, *Eesti Ekspress*, *Eesti Päevaleht*, *Maaleht* ning ajakiri *Ehitaja*.

Instituutide hinnangul on olulisematele andmebaasidele juurdepääs olemas.

Perioodikast telliti järgmiseks, 2013. aastaks 11 nimetust ajalehti ja 146 ajakirja.

2013. aastaks telliti 83 välismaist teadusajakirja ja jätkväljaannet:

42 nim. paberkandjal (2012.a. – 45)

21 nim. online-versioonis (2012.a. – 22)

20 nim. nii paberkandjal kui online (2012.a. – 16)

Loobusime ajakirjadest, millele oli juurdepääs andmebaaside kaudu olemas. Uuriti põhjalikult ajakirjade kasutust ning koostöös instituutide esindajatega sai loobuda paberväljaannetest, mille kasutusstatistika oli tunduvalt langenud või olid instituutidele ebaolulised.

Peamine võõrkeelse perioodika tellimuste vahendaja oli EBSCO. Venekeelsete ajakirjade tellimusi vahendavad *Lehepunkt AS* ning *LM Information Delivery*’ga (Soome). Eestikeelse perioodika tellimisel kasutati enim Eesti Posti ja *Lehepunkt OÜ* vahendusteenuseid, kuid aina enam jälgiti ka ajakirjade kirjastuste sooduspakkumisi.

Raamatuid osteti kokku 40,1 tuh euro eest (2011. a – 19,3 tuh eur), nendest teadusteavikuid 30,6 tuh eur (2011.a - 16,5 tuh eur), e 76,3%. Raamatuid osteti 1 139 eks ja annetati 460 eks. Põhimõtteliseks küsimuseks kogude kujundamisel ja kulutuste planeerimisel on e-teaviku ja trükiteaviku osakaalu määramine. Senini on trükiteavikute osatähtsus ostetava informatsiooni koguhulgas säilitanud oma olulisuse. 2012. aastal osteti instituutide soovil raamatuid tunduvalt rohkem, kui eelmistel aastatel. 19,3 tuh euro eest, nendest teadusteavikuid, e 85,5%.

Kasutuskogu 2012										
	Teavik	Ühik	Teavikute arv aasta algul	Juurdetulek kokku	ost	vahe-tus	anne-tus	sund-eks.	Kustu-tatud	KOKKU
a	Raamatud	kõide	263 047	1599	1139		460		190	264 456
b	Jadaväljaanded kokku	arvestusüksus	28 292	198	198				77	28 413
b1	ajakirjad	aastakomplekt	9 876	146	146				58	9 964
b2	ajalehed	aastakomplekt	116	15	15				13	118
b3	jätkväljaanded	eksemplar	18 300	37	30	7			6	18 331
c	käsikirjad	eksemplar	3 866	106			106			3 972
d	Kaarditeavikuid		184	0						184
a-d	Kokku paberkandjal	arvestusüksus	295 391	1903	1330	7	566	0	267	297 027

Raamatuostud jagunesid valdkonniti (UDK jaotuse põhjal):

	<i>UDK</i>	<i>tuh eur</i>	<i>%</i>
Filosoofia, sotsiaalteadus	1;3	0,9	2,2
Loodusteadus	5;57	4,3	10,7
Majandus	33	0,6	1,5
Tehnika	6	4,8	12,0
Arstiteadus	61	0,5	1,2
Veterinaaria	619	10,5	26,2
Põllumajandus	63	2,6	6,5
Metsandus	63-4	4,5	11,2
Loomakasvatus	636	3,1	7,7
Toit, liha	664	4,4	11,0
Muu	01,06,4,7,8,91	2,1	5,2
Sõnaraamatud, entsüklopeediad		1,8	4,5

Elektronkataloogis ESTER kajastub aruandeaasta lõpuks 43% kasutuskogu teavikutest ehk 123 579 eksemplarikirjet (2011.a – 118 378, 2010.a. – 107 403, 2009. a – 97 086). Jooksvalt bibliografeeriti kõik uued ja rekataloogiti laenutatavad teavikud. Kasutuskogust on e-kataloogi sisestatud kõik eestikeelsed trükised, jätkati nii vene kui ka võrkeelsete raamatute, arhiivkogu ja teadustööde fondide sisestamist. ESTERisse lisandus aasta jooksul 5 201 kirjet (2011.a – 10 975 ; 2010.a. – 10 317; 2009. a. – 18 534), neist 1 226 uut teavikut ja 3 975 retrokirjet (2011. aasta näitajad vastavalt 1 569 uut ja 9 406 retrot; 2010. aastal 1250 ja 9067; 2009. aastal 1090 ja 17 444). Kõik kirjeldatakse *de visu*. Uute raamatute puhul teeb raamatukirje otsast lõpuni valmis üks inimene, k.a liigutab ja märksõnastab. Retrokirjete puhul on võimalus kirje tegemine jaotada mitme töötaja vahel. Märksõnastamisel kaasatakse ka bibliograafia osakonna töötajaid. Rekataloogimise tempo on tunduvalt aeglustunud, sest sisestamisel on nüüd võõr- ja venekeelsed fondid, keerukam neist venekeelsete teadustööde separaatide (D-fond). Nende kirjete tegemine nõuab suuremat professionaalsust ja ei võimalda kõigil töötajatel enam projektis osaleda.

FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations) depooamatukoguna saame FAO trükiseid, mis samuti sisestatakse elektronandmebaasi. FAO trükiseid on arvele võetud 1421.

Kogud täienesid ka vahetuse ja annetuste teel saadud väljaannetega. Trükiste vahetuspartnereid on järjest vähemaks jäänud: 10-lt partnerilt saadi 10 perioodilise väljaande aastakäiku. Annetati 460 trükist. Kuigi Eesti Maaülikooli raamatukogu ei ole arhiivraamatukogu, säilitatakse meil valikuliselt trükiseid kogus, mida on tinglikult nimetatud arhiivkoguks. Sellesse kogusse pannakse

- üks eksemplar raamatukokku saabunud Eestis ilmunud trükistest, mis on Eesti Maaülikooli tegevusvaldkondadega seotud (põllumajandus, veterinaaria, loomakasvatus, metsandus, tehnika, majandus, keskkonnakaitse jne)
- üks eksemplar igast Eesti Maaülikooli trükisest

Arhiivkogu täiendatakse esmajoones sundeksemplarina saadud trükistega. Raamatukogu saab Eesti trükiteodangu osalist, põllumajandusalast sundeksemplari.

Teadustööde kogusse lisandus 2012. aasta jooksul 106 tööd paberkandjal. Nii oli aasta lõpuks selles kogus 3 972 käsikirjalist teadustööd - Eesti Maaülikoolis või Eesti Maaülikooli töötaja poolt mujal kaitstud magistri- või doktoriväitekirja.

2010. aasta alguses andis Eesti Maaülikooli rektor välja korralduse nr 25-RR *Eesti Maaülikooli raamatuvara alvelevõtmise kord*, mille kohaselt peavad kõik ülikooli struktuuriüksused oma uued hangitud raamatud tooma raamatukokku arvelevõtmiseks ja kirjade sisestamiseks e-kataloogi ESTER. Selle tööga tegeleb raamatukogus üks töötaja, kes on ühtlasi ka referendi ülesannetes. 2012. aastal sisestati e-kataloogi struktuuriüksuste raamatuid 374.

2011. aastal jätkus kogude pidev korrastamine. Ka avakogus muudeti mõnede teemakogude asukohta, tehes paigutust loogilisemaks ja lugejate huvidele vastavamaks, ka uuemat ilukirjandust hakati eksponeerima avariilulil. Rekataloogimise käigus korrastati ja puhastati töös olevaid fondefonde. Fondide funktsionaalse retrospektiivse analüüsi tulemusena paigutati ümber võõrkeelne perioodika. Sorteeriti struktuuriüksuste ja eraisikute poolt annetatud trükiseid ning koostati arvele võtmiseks või rekataloogimisele minevate trükiste pingerida. Läbitöötamata kogusid on veel palju - suurem osa venekeelsest fondist, autoreferaadid ja annetuste teel saabunud trükised.

Aprillis avasime vanade ja haruldaste raamatute fondi- UNIQUE BOOKS (U-fond). Sinna koondatakse 18. ja 19. sajandi raamatud.

Kogude korrastamise käigus sorteeriti välja ka parandamisele minevad trükised ja viidi avakogust kinnisesse hoidlasse haruldased trükised. Kogudest kustutati 190 raamatut - üleliigsed eksemplarid, füüsiliselt lagunenuid, sisult vananenud venekeelne kirjandus ja perioodika. Eesti Maaülikooli raamatukogu säilitab 6 nimetust eesti ajalehti:

1. Maaleht
2. Postimees
3. Äripäev
4. Eesti Põllumajanduse Akadeemia
5. Eesti Põllumajandusülikool
6. Eesti Maaülikool

Ülejäänud ajalehtede aastakäigud kustutati, jättes alles vaid jooksva ning eelmise aasta ajalehed. Kokku kustutati 13 ajalehede ja 58 ajakirjade aastakäiku. Jätkväljaandeid kustutati vaid 6, sest 2010. aastal toimus jätkväljaannete inventuur, mille käigus fond puhastati.

Trükiseid parandati kohapealsete vahenditega 12 raamatut, 51 brošüüri lasti ümber köita spiraalköitesse.

2012. aastal oli bibliograafiatöös lisaks põhitööle, jätkväljaannete bibliografeerimisele, esmatähtis artiklite andmebaasi ISE (Index Scriptorum Estoniae) jätkuv korrastamine. Artiklite andmebaasi ISE on aastatel 2009-2011 konverteeritud Eesti raamatukogudes loodud erinevaid andmebaase. Sellest tulenevalt on andmebaasis dublettkirjeid. 2012. a jooksul jätkati dublettide kustutamist nende väljaannete osas, mille artikleid hetkel ise sisestame.

Samuti korrastati meie raamatukogu teemavaldkondade piires autorite nimekujud, vajadusel koostati normikirje. EMÜ raamatukogu on ühe teemabaasi – põllumajandus – haldaja.

ELNET Konsortsiumi märksõnastiku halduri juhendamisel on 2 inimest valdkonnapõhiselt kaasatud “Eesti märksõnastiku” (EMS) toimetamisse.

Raamatukogu bibliograafiaosakond sisestab ja märksõnastab ISEsse artikleid 29-st väljaandest: 11-st põllumajanduslikust ajakirjast, 4-st aastaraamatust ja 16-st teadustööde kogumikust, lisaks veel erialased teadus- ja konverentsikogumikud. E-kataloogi ISE lisandus aasta jooksul 2293 artiklikirjet koos sisu avamisega (st liigitamine, märksõnastamine, anoteerimine) ja 35 isikunimed normkirjet. Aruandeaasta lõpuks on ajavahemikul 1999-2012 sisestatud e-kataloogi ISE 15 542 artiklikirjet.

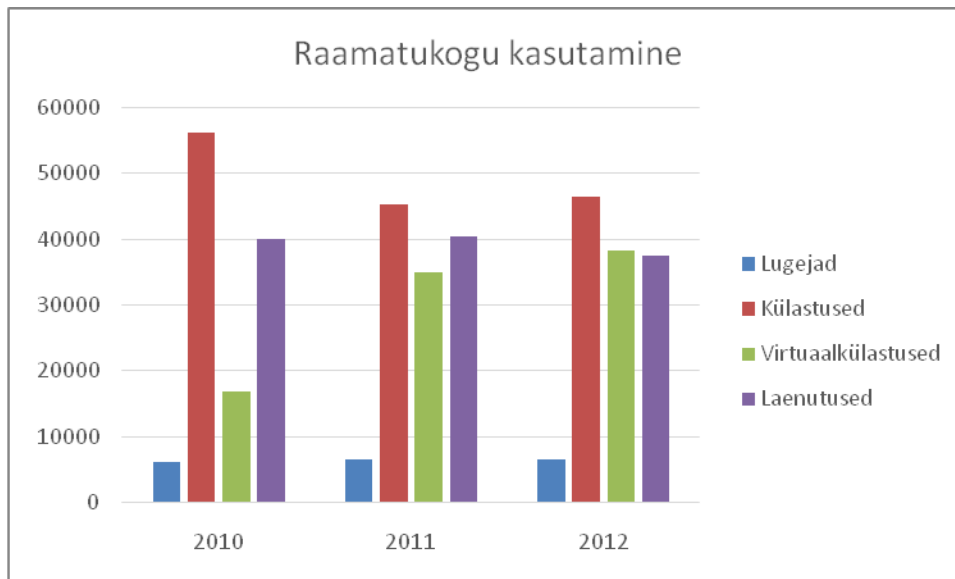
EMÜ raamatukogu püüab väga intensiivselt sisestada oma kogudes olevaid teavikuid e-kataloogi. Sellesse on kaasatud kõik töötajad, kellel on selleks kompetentsi. 2012. a varustasid bibliograafia osakonna töötajad rekataloogimisprojektide raames autoreferaatide ja teadusartikleid (separaate) märksõnadega.

Raamatukogus vastati 2012. a kokku 311 infopäringule (sh 146 elektrooniliselt).

Bibliograafiaosakonna vastutusalasse kuulub ka raamatukogu kodulehe haldamine ja korrastamine, uudisterubiigi täiendamine.

3. RAAMATUKOGU- JA INFOTEENUSED

Aruandeaasta lõpuks oli raamatukogul 6579 registreeritud kasutajat (2011.a – 6550; 2010. a – 6212; 2009. a – 5762), neist väljastpoolt Eesti Maaülikooli 768 ehk 12,4 % (2011. a – 10 %).

Lugejate arvu pidev suurenemine näitab, et raamatukogul on soodus asukoht. Vaatamata sellele, et asume linna ääses, paikneme keset ülikooli linnakut. Tänu raamatukogu teenuste laialdasemale tutvustamisele ja lugejate soovide ervestamisele on meid omaks võtnud nii ülikooli liikmed, kui lugejad väljastpoolt. Raamatukogu on püüdnud igati oma teenuseid ja võimalusi reklaamida (infovoldikud, näituste jm. ürituste korraldamine ja reklaamimine). Raamatukogu kodulehel on alati värsket info andmebaaside katsetuste kohta, jooksvalt värskendatavat uudiskirjanduse osa, RVL-tellimiste vormi on mugav ja ka päringute osa toimib. Uudistes leiavad käsitlemist huvipakkuvad sündmused raamatukogus (näit. näitused, muudatused lahtioleku aegades jne.). Ka ülikooli nädalainfos on raamatukogul om koht ning ülikooli uudistelisti saab pidevalt postitada.

Raamatukogu teenuseid kohapeal (avariiuulitel oleva perioodika kohalkasutus, arvutite kasutamine, paljundus- ja printimisteenused) on võimalik kasutada kõigil külastajatel, selleks ei pea olema raamatukogu registreeritud lugeja. Koju laenutatakse teavikuid kõigile registreeritud kasutajatele. EMÜ raamatukogu lugejaks võivad registreerida end kõik.

Laenutuste arv, mis siiani oli suurenenud, vähenes viimasel aastal 2 986 võrra. Laenutusi registreeriti kokku 37 411 (2011. a - 40 397; 2010. a - 39 905; 2009. a - 34 415). Ka kohalkasutuseks registreeritud teavikute arv oli eelmisel aastal tunduvalt väiksem: 2012. a - 706; 2011.a - 1130; 2010. a - 1044; 2009. a - 480). Perioodika ja avakogust kasutatavate trükiste kohalkasutamist ei registreerita, kuid on näha, et üha enam on hakatud avahoidlat iseseisvalt kasutama.

Külastuste arv on pisut suurenenud, kuid ei suuda ületada 2008. ja 2009. aastaid. 2012. a külastati raamatukogu 46 458 korral (2011.a - 45 318; 2010.a - 56 105; 2009. a - 66 115; 2008. a - 52 713). Vastukaaluks kasutatakse aktiivselt elektroonilisi teenuseid raamatukogu kodulehekülje vahendusel. Viimast tõendab järjest kasvav virtuaalkülastuste arv ning suurenev e-teavikute kasutamine: 2012.a oli otsingute arv kaugjuurdepääsuga andmebaasides 122 331 (2011. a - 85 699; 2010.a - 62 336).

EMÜ liikmetele on raamatukogu vahendusel kättesaadavad 17 sidusandmebaasi ligikaudu 16 000 teadusajakirja täisteksti või referaadiga ning üle 14 000 e-raamatu.

Raamatukogu kodulehe kaudu on tehtud võimalikuks kasutada e-andmebaase, siseneda E-kataloogi ESTER, lugeda teadustööde täistekste ja kasutada muid e-teenuseid (päringud, RVL-tellimused).

Raamatukogu kodulehte külastati 2012. aastal 34 891 korda (keskmiselt 95,6 külastust päevas).

Külastatavus oli hooajaline: kõige madalam detsembris ja juunis-augustis.

72% külastajatest tuleb Eesti Maaülikooli *emu.ee* lehe kaudu. Põhiliselt sisenetakse avalehelt ja sealt enim valitud viited on:

Lahtiolekuajad - 13%

E-kataloog ESTER – 15%

Andmebaasid – 22 %

Laenutuse pikendamine – 6,6%

Võib-olla on huvitav ka teadmine, et 1,8% külastajatest valivad inglise keele.

Aasta jooksul laekus 1 142 infopäringut, neist kodulehe vahendusel vaid 47 korral. Leidumus- ja faktipäringute kõrval esitatakse veel küsimusi elektrooniliste teavikute kättesaadavuse ning andmebaaside kasutamise seotud probleemide kohta.

Raamatukogudevahelise laenutuse teenuse kasutajate ja teistest raamatukogudest tellitud trükiste arv, mis aasta-aastalt näitas vähenemise tendentsi, suurene eelmisel aastal: 2012. a – 118; 2011. a – 75; 2010. a – 153; 2009. a – 114 tellimust teistest raamatukogudest. Sidusrežiimis kättesaadavate elektrooniliste ajakirjade arvu kasvuga ja nende kasutamise suurenemidega ei ole kadunud artiklikoopiate tellimised, sest alati ei ole täistekstid saadaval. Uuemate erialaste teadusraamatute osas on raamatukogu suutnud enamuse teadlaste soove rahuldada ja raamatud kogusse muretseda. Eesti teadusraamatukogudes puuduvaid materjale tellitakse peamiselt Põhjamaadest, USAst ning Saksamaalt. EMÜ on maailma põllumajandusraamatukogusid ühendava organisatsiooni AGLINET liige, mille liikmete vahel on kokkuleppe kohaselt RVL teenus tasuta.

Laekunud tellimuste arv meie kogudes leiduvatele trükistele on samuti üsna vähene: 2012. a – 24; 2011. a – 24; 2010. a – 37; 2009. a – 87 tellimust.

Raamatukogu ruumides on võimalik kasutada sülearvuteid. Kogu raamatukogus on *wifi*- internetiühendus. Teabekeskuses uuendati koopiamašinate printimislahendusi, et nii lugejatel kui ka töötajatel oleks kiirem ja mugavam printida. Lugejatel on võimalus igast raamatukogu arvutist printida ja tellitud või paljundatud materjali otse oma meilile tellida. Ka töötajad saavad oma töökoha arvutist teabekeskusesse dokumente printimiseks saata. Raamatukogu külastajad saavad kasutada spetsiaalselt CAD-lahenduste jaoks hangitud tööjaama individuaaltöö kabinetis. Kõigist lugejaarvutitest-terminalidest on võimalik töid teabekeskuses välja printida nii värviliselt kui must-valgena.

Lugemissaali avakogu ei ole küll suur, praegu 3353 laudimeetrit. Avaliku hoidlaruumi pindala tõttu ei ole seda kogu võimalik ka oluliselt suurendada. Avalikuks kasutamiseks on eesti- ja võõrkeelne kirjandus. Avahoidlasse paigaldati juurde uudiskirjanduse riul. Kirjanduse tutvustamiseks vahetati pidevalt uudiskirjanduse riulite väljapanekut ja korraldati teemanäitusi, mis aitas märgatavalt kaasa uemate trükiste märkamisele. Enamkasutatavate trükiste puhul korregeeriti jätkuvalt laenutähtaegu või anti võimalus Minu ESTERi kaudu laenutähtaega rohkem arv pikendada. Kinnisesse hoidlasse suunati jätkuvalt ajakirjade vanemaid aastakäike.

Vastavalt instituutide vajadustele viidi läbi koolitusi instituutide õppekavade – nii bakalaureuse-, magistri- kui ka doktoriõppekavade raames. Esmakursuslastele korraldati 5 tundi raamatukoguõppust, milles osales 151 üliõpilast. Võib väita, et kasutajate teadlikkus e-ressursside võimalustest ning nende aktiivne kasutamisoskus on tänu koolitustele hakanud tulemusi andma. Kahjuks ei ole ülikoolis tervikuna raamatukogu tutvustavat kursust õppeprogrammi lülitatud. Seetõttu nõustasid ja juhendasid bibliograafid õppeaasta kahe esimese kuu (september, oktoober) jooksul kõiki esmakordselt raamatukokku tulnud külastajaid, tutvustati nii e-kataloogi ESTER, artiklite andmebaasi ISE kui ka enamkasutatavaid teadusandmebaase. Lugejate ruumides ja teabekeskuses liiguvad valvebibliograafid.

Ka erialainfo otsingut õpetati vastavalt soovidele. Raamatukogus korraldatud ürituste ajal tutvustati samuti soovijaile raamatukogu ruume ja -teenuseid, e-kataloogi ESTER ja e-andmebaase.

5. ARENDUS JA KOOSTÖÖ

2012. aastal pöörati raamatukogu tegevuses suuremat tähelepanu digitaalkogude ja e-teenuste arendamisele.

Kõrgkoolide innovatsioonimeetme raames on alustatud EITSA koordineerimisel koostööd kõrgkoolide ühtse plagiadituvastussüsteemi loomiseks. Raamatukogu oli sellesse protsessi kaasatud nii kaasa mõtlema kui läbi arutama. Oma ülikoolis viisime koos õppeosakonnaga läbi arutelusid kuidas uus loodav süsteem peaks toimima. Töötati välja ka põhimõtted, kuidas üliõpilased oma lõputööd raamatukogule saadaksid, et

me saaksime need digiarhiivi DSpace sisestada. Selleks täiustasime raamatukogu kodulehel lõputööde saatmise vormi.

Aasta läbivaks teemaks oli eestikeelse e-raamatu ja e-õpiku kättesaadavaks tegemine Eesti raamatukogudes. ELNET Konsortsiumi poolt moodustatud e-raamatu ümarlaua tööst võttis osa ka EMÜ RK. Seni puuduvad kirjastajatel ja e-raamatu vahendajatel veel selged arusaamad ning platvormid teadus- ning ülikooliraamatukogudele oma väljaannete müügi osas. Kirjastuste poolt pakutav paroolidega juurdepääs on raamatukogude jaoks ebamugav. Raamatukogude esindajad sooviksid juurdepääsu IP-aadressi põhisenä, nagu seda pakuvad suured andmebaaside tootjad kogu maailmas.

2009. aastal hakati raamatukogus kasutama repositooriumi DSpace, kuid see vajab arendamist. Raamatukogul endal polnud selleks piisavalt kompetentsi. Juba aasta 2010. alanud DSpace arendusega tegelemine jõudis 2011. aastal niikaugele, et keskkond töötas: raamatukogu sisestab sellesse ülikooli teadustööde lühikokkuvõtted ning täistekstid PDF-kujul, lisab ka märksõnad. Tegelikult vajaks DSpace keskkond siiski veel arendamist, et teha seda kasutajasõbralikumaks ning visuaalselt atraktiivsemaks. Vaja oleks laiendada selle kasutusala digiteeritud materjalide ja raamatukogu dokumentatsiooni hoidlana.

Ka 2012. aastal tegeldi jätkuvalt raamatukogu kodulehekülje arendamise ja kujundamisega. Arendati edasi sisutarkara seoses lõputööde saatmise uue vormi väljatöötamisega.

Muudeti ka välist kuva ning täiustati võõrkeelset veebilehte. Lugejate sotsiaalse sidususe suurendamiseks postitati pidevalt uudiseid Facebooki suhtluskeskkonda. Avasime seal ka rubriigi *Lugeja soovitab*.

Raamatukogus parandati ja laiendati aruandeaastal WiFi leviala (lisati uus WIFI ruuter) nii, et see ulatus töötajate ruumidesse. Uuendati ka Microsoft Windows Professional tarkvara, osteti 1 lauarvuti ja sülearvuti, hangiti juurde üks laserprinter Brother HL-5280DN, vahetati välja ühe sülearvuti SSD kõvaketas, uuendati tarkvaralitsentsid ja operatsioonisüsteemide tarkvarakindlustused, vahetati välja 3 turvakaamerat. Paljundusmasinal Canon iR2230 vahetati välja trumlisõlm. Aasta lõpul osteti etiketiprinter, millega sai hakata raamatute kohaviitasid printima. Selleks võeti kasutusele kohaviida väljaprintimise tarkvara. Neljale töötajale (osakonnajuhatajad ja infotehnoloog) osteti nutitelefoni ja raamatukogule fotoaparaat.

2011. a Eesti Maaülikoolis alanud enesehindamise protsess jõudis kokkuvõtteni aruandeaasta maikuuks.

Ka raamatukogul ühe ülikooli allüksusena oli selles üks peatükk täita: koostati eneseanalüüsi aruanne, töötajad kohtusid ka EKKA akrediteerimismõukogu liikmetega ning osalesid intervjuudes. 28. augustil 2012. a võttis EKKA hindamismõukogu vastu otsuse – akrediteerida Eesti Maaülikool seitsmeks aastaks. Eesti Maaülikool läbis esimese Eesti ülikoolina institutsionaalse akrediteerimise

Teisteski ülikooli tegemistes oli raamatukogu osaline. 2012. aasta 10. mail toimus Eesti Maaülikoolis igaaastane arenguseminar - teemaks *EMÜ 2011/2012 õppeaasta arendusülesannete täitmine*. Sellest võtsid osa ka raamatukogu töötajad. Seminaril jäi kõlama üliõpilaste ettepanek raamatukogu lahtioleku aegade pikendada.

24. mail toimus rektori maakodus Võrumaal tugistruktuuri vabaõhu seminar „Mis tehtud? Mis teoksil? Kuidas haldus- ja tugistruktuur suudaks tõsta oma panust ülikooli?”

Raamatukogust on kujunenud arvestatav tugistruktuuriüksus, keda kaasatakse kõikidesse ülikooli arenguprotsessidesse. See aitab raamatukogul ülikooli teaduse ja arenduse suundumusi jälgida ja ülikooli oma põhitegevusega toetada.

Raamatukogu arendamine on rajatud suures osas koostööle. Koostöö eesti ja välismaa raamatukogude ning erialaorganisatsioonidega realiseerus esmajoonel Haridus- ja Teadusministeeriumi, Kultuuriministeeriumi, ELNET Konsortsiumi ja Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu toimkondade ja töögruppide kaudu. Koostöö sisuks oli avatud juurdepääsu võimaluste tutvustamine Eestis laiemalt, teadusraamatukogude komplekteerimiskava ja finantseerimise põhimõtete väljatöötamine, infosüsteemi ESTER ning ühiste andmebaaside (e-kataloog ESTER, Eesti Märksõnastik EMS, artiklite andmebaas ISE) ja elektrooniliste teadusajakirjadele juurdepääsu vahendamiseks ühiste kasutuslitsentside ostmise.

Traditsioonilisteks vormideks välismaa raamatukogudega on publikatsioonide vahetus, raamatukogudevaheline laenus ning informatsiooniline koostöö.

2012. aastal toimus ka mitmel tasandil koostööna ELNET Konsortsiumi arengukava väljatöötamine.

Raamatukogu töötajad osalevad Konsortsiumi töörühmades :

Li Seppet – andmebaasi ISE töörühm

Heli Viira – haldurite kogu, kataloogimise ja nimenormandmete töörühm

Liivi Kõiv – nimenormandmete töörühm, liigitamise ja märksõnastamise töörühm

Kersti Laupa – teenuste töörühm

Evelin Kübard – teenuste töörühm

Hedi Hellenurm-Sepp – ühishangete töörühm

Traditsioonilisteks koostöövormideks nii eesti kui välismaa raamatukogude vahel on publikatsioonide vahetus, raamatukogudevaheline laenus ning informatsiooniline koostöö.

EMÜR on AGLINETi (Agricultural Libraries Network) liige. AGLINET kui koostööl põhinev raamatukogude võrk loodi 1971. a. IAALDi (Rahvusvahelise Põllumajandusspetsialistide Assotsiatsioon) raames ja tänase seisuga on selles 49 liiget. EMÜ Raamatukogu on AGLINET-i liige alates 1992. a. Regulaarne koostöö on toimunud 1995. a. alates. EMÜ Raamatukogul on koostööpartneriteks põllumajandusraamatukogud USA-st, Hollandist, Saksamaalt, Kanadast ja Skandinaaviamaadest. Tänu AGLINETi liikmelisusele on EMÜ raamatukogul RVL-teenus tunduvalt odavam.

Jätkus koostööprojekt FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations) AGRIS/CARIS keskusega. Raamatukogu saab ja säilitab põllumajandusalaseid FAO trükiseid.

6. TÖÖTAJAD JA ÜHISETTEVÕTMISED

2012. a lõpul oli raamatukogus 21 töötajat (17,5 ametikohta), sh raamatukogunduspersonal 18 (16,75 ametikohta) ja infotehnoloog (0,75)

Raamatukogunduspersonali haridustase:

- ülikooliharidus 10, sh raamatukogunduslik 2
- rakenduskõrgharidus 4, sh raamatukogunduslik 4
- keskharidus 6, sh raamatukogunduslik 3.

2012. aastal jätkus osakondade töö analüüs: püüti tihendada osakondade tööd ja jagada osakondadeüleseid ülesandeid. Raamatukogu koosseis on sellise suurusega, et väga täpse tööjaotuse ja õige logistika korral on tagatud raamatukogu teenuste kvaliteetne täitmine. Töötajad jagunevad osakondadesse: komplekteerimise- ja kataloogimise osakond, bibliograafiaosakond ja lugejateenindusosakond. Peale selle on veel IT spetsialist, kelle ülesandeks on nii arvutiti- kui kogu muu tehnikaalane valdkond ning välissuhete spetsialist, kelle töövaldkonda kuulub e-andmebaasid, RVL ja suhtlemine/kirjavahetus välismaaga. Kõigil töötajatel on peale oma põhitöö veel teisigi ülesandeid: ELNET Konsortsiumi töögrupid, osavõtt ülikooli ja raamatukogu arendusülesannete koostamisest, näituste koostamine, valmisolek teiste osakondade tööülesannete täitmiseks. Kõige rohkem planeerimist vajab lugejateeninduse käigushoidmine töötajate puudumise korral. Kvaliteetse lugejateeninduse tagamiseks tuleb väga kiiresti reageerida ja asendajad leida. Infovahetus raamatukogu ja ülikooli akadeemiliste üksuste vahel on paranenud tänu sellele, et üks töötaja tegeldes ülikooli raamatuvara arvelevõtmise ja e-kataloogi sisestamisega, tegeleb ka infovahetusega.

Aina rohkem on raamatukogul selliseid ülesandeid, millega varem pole kokku puutunud. Nii tuleb töötajatel üha rohkem tegutseda arendusvaldkondades.

2012. aastal oli raamatukogu töötajatel 4 koolitust:

- Arvutikoolitus (MS World, MS Excel, Outlook) – Kersti Laupa, Heli Viira, Riina Napseppa, Merle Keedus, Li Seppet, Evelin Kübard, Kristi Sisask, Tiina Tohvre)
- Kuidas toime tulla stressiga? Positiivne ja negatiivne stress (Evelin Kübard, Heli Viira, Li Seppet, Tiina Tohvre)
- Koolitus/treening kuvariga töötajatele (Kersti Laupa, Heli Viira, Tiina Tohvre)
- Keskastme juhi kompetentsid ja nende rakendamine (Kersti Laupa, Heli Viira)
- Kuidas uued olukorrad meid vähem häiriks – (Riina Napseppa, Hedi Hellenurm-Sepp)
- Dokumendihaldussüsteemi (DHS) koolitus - Tiina Tohvre

Raamatukogus toimus ka 2 sisekoolitust: andmebaaside ja DSpace kasutamine ning tarkvara rakenduskooolitus.

Lisaks koolitustele võtsid raamatukogu töötajad osa ka teadusraamatukogude talveseminarist (2 inimest), ELNETI haldurite kogu suveseminarist (2 inimest) ja teadusraamatukogude suveseminarist (2 inimest) ning TÜ Raamatukogu poolt korraldatud LIBERi 41. aastakonverentsist ja Open Accessi nädalast.

Raamatukogu osales märtsis kampaanias "KIIDA TEENINDAJAT!". Kõik laenutajad (Anu Ilus, Kristi Sisask, Evelin Kübard, Piret Laas, Tiina Sarjas ja Merle Mittri) võtsid osa Tartu Hea Teeninduse Päeva konverentsist. Kuu lõpus valisime lugejate häälte põhjal parima teenindaja. Selleks sai Tiina Sarjas.

2012. aasta sügisel läbisid 5 raamatukogu töötajat tervisekontrolli.

Raamatukogu suhteliselt väikese koosseisu tõttu tegelevad töötajad lisaks oma põhitööle veel väga paljude ülesannetega. Kõik töötajad on valmis lugejaid teenindama nii laenutus- kui teabeletis lugejaid teenindades, infopäringutele vastates, vajadusel ka printima/paljundama, lugejaid juhendama ja hoidlatest kirjandust otsima. Tööst fondis (korrastamine, ümberpaigutamine, puhastamine) ja ruumide kujundamisest võtavad osa kõik.

Bibliograafiaosakonna eestvõttel toimub näituste korraldamine. Koostatakse nii teema- kui isikunäitusi, foto- ja kunstinäitusi, pannakse välja ka rändnäitusi. Näituste koostamiseks tuleb sõlmida kokkuleppeid nii instituutide, teadlaste, kultuuri- ja kunstiiinimestega, kui ka näituse valdajatega. Iga näituse korraldamisega kaasneb põhjalik bibliograafiline uuring. Näituste korraldamisse, kujundamisse ja ülesseadmisse teisigi raamatukogu töötajaid.

2012. aastal olid raamatukogu ruumides suuremad näitused:

1. Maastikuarhitektuuri üliõpilaste maketid
2. Anne Rudanovski Volditud 60ndad e illusioon
3. Uued õpikud ja doktoritööd
4. Valve Pormeister 90
5. Rein Rätsepa fotonäitus „Itaalia järvede panoraamid“
6. Kalli Kalde maalid „Suveetüüdid“
7. Raamatunäitus „Tark kaaslane raamatukogust“
8. Maastikuarhitektuuri üliõpilaste bosketid
9. Raamatunäitus „Arvustuse kaudu raamatuni“
10. Taastuvad energiaallikad paberil
11. Epp Pilve maalid „Küsimused ... ja vastused“
12. Väljasurnud ja ohustatud liigid Eestis

Raamatukogu ruumides toimus aruandeaastal mitmed raamatuesitlused, mille korraldamisele kaasa aidati: *Metsamajanduse alused* (toim. Eino Laas, Veiko Uri ja Mati Valgepea) jaanuaris, septembris *Псковско-Чудское озеро* ja Peep Piirsalu *Lambakasvatus Eestis I* novembris.

Tööelu elavdamiseks ja kollektiivi ühtsustunde kasvatamiseks toimus aasta läbi ka seltskonnaüritusi. Maikuus toimus nn. ärilõuna koos IT-alase koolitusega hotell-restorani Villa Margareta seminariruumis, novembris mindi ungari köögiga tutvuma lokaali Suudlevad tudengid. Suvel võttis sportlikum seltskond osa Tartu jooksumaratonist. Traditsiooniks on kujunenud sünnipäevade ja muude tähtpäevade tähistamine nii raamatukogu puhkenurgas kui väljasõitudega töötajate suvilatesse.

Tööalaselt on muutunud regulaarseks osakonnajuhatajate nõupidamine kui ka igakuised infominutid kõigile töötajatele. See on vajalik info jagamine ja arutelud vaatamata sellele, et raamatukogu osakonnad on väga lähestikku ja töötajad lävivad tööalaselt üksteisega pidevalt.

2.03.2013

Tiina Tohvre
EMÜ raamatukogu juhataja